

Per.
Lat
020

Lateinische Jugendzeitschrift. Latin ifjúsági folyóirat. Revue latine de la jeunesse
Laptulajdonos: Katolikus Középkolai Tanáregyesület. — Sumptibus Societatis Magistrorum Catholicorum Mediarum Scholarum Hungariae. — (Praeses: Dr. Andreas Zibolen elnök.)

Administrator (felelős kiadó — Geschäftsstelle — administration), ad quem pecuniae dirigantur: ALEXANDER REGÉNYI, Budapest, XI., Fehérvári-út 13. (tel.: 269-067).

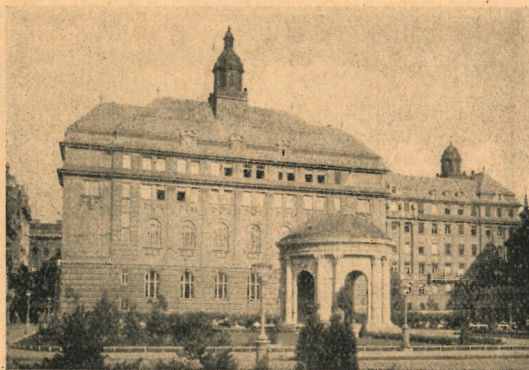
Moderator (felelős szerkesztő — Schriftleitung — rédaction) ad quem manuscripta mittantur: JOSEPHUS WAGNER DR. Budapest, XI., Lágymányosi-utca 20. IV. 6. (tel.: 468-099)

Megjelenik minden hó 20-án. — Prodit singulis mensibus die 20. Pretium subnotationis an. 1942—43: 3 pengoe, extra Hungariam 4 pengoe. Nummaria chartula (vulgo: chèque) postalis in Hungaria: 57.292. Subnotatores earum gentium, unde pecuniarum transmissio impeditur, utantur schidulis «Coupon réponse international» appellatis, quarum si quis decem in epistola ad administratorem mittit, pretium annum solvit.

De festis trisaecularibus Ordinis Scholarum Piarum in Hungaria. (2)

At liceat et mihi aliquos saltem e pluribus nominare maxime egregios: *Nicolaum Rivai*, celeberrimum illum grammaticum, auctorem primae grammaticae historico-comparativae, *Christophorum Simai*, *Stephanum Pullya*, illustres scriptores traegodiarum scholasticarum, necnon *Andream Dugonics*, auctorem «Etelka», primae fabulae¹² Romanensis¹² linguā Hungaricā conscriptae. Litterarum vero Romanarum ipsiusque linguae Latinae quanto excelluerint studio, illustrant fere innumera carmina Latina ab iis conscripta, demonstrat etiam ipsa, quam legis «Juventus», quippe cuius condendae auctor, *Antonius Prónai* ex illorum gremio prodierit. Easdem autem Scholas Pias minime putes negligentes fuisse in vita publica Hungarorum promovenda vel perficienda.¹³ Patres, praecursores «Actionis Catholicae» iam saeculo praeterito animadverterunt haud parvum emolumentum ex hominibus in diversa sodalicia¹⁴ catholica collectis rei publicae Christianae esse futurum. Quo factum est, ut *Adolphus Szabiký* «Sodalicia Iuvenum Operariorum¹⁵ Catholicorum». *Ioannes Trautwein* «Sodalicia Altaris», *Emericus Lévy* vero «Corculum Catholicum» condiderint. In diversis patriae

vicissitudinibus Scholae Piae nihil antiquius¹⁶ habere, quam communia cum eā¹⁷ fata subisse. Temporibus, cum dilecta Hungaris patria in duram servitutem redacta vitā et sanguine libertatem erat recuperatura, sodales Ordinis in prima acie conspiceres dimicantes. *Emerici Erd si*, herois pugnae ad Branyiszko, qui antesignanus manipuli falcatis¹⁸ hostibus irruentibus cruciferā obstitit virtute, sufficiat hic meminisse. Deinde cum regnum S. Stephani tam inhumane erat disiectum, quisnam poterat melius compati patriae doloribus, quam iidem patres Scholarum Piarum, quippe quibus decem tantum e viginti quattuor remansissent domibus! Sed compassi aliquando et congaudebunt. Quo evenit, ut novissimis annis etiam Scholae Piae maximo cum gaudio acceperint conditionem patriae gradatim in melius mutatam, non solum quia communis patria aliquam saltem partem territorii iniuste abrepti recuperavit,

Novum aedificium Scholarum Piarum Budapestini et monumentum rotundum Elisabethae reginae

¹² regény = Roman = roman ¹³ tökéletesít = vervollkommen = perfectionner ¹⁴ egyesület = Verein = société ¹⁵ munkás = Arbeiter = ouvrier ¹⁶ fontosabb = wichtiger = plus important ¹⁷ patria ¹⁸ kaszás = Sensenträger = armé de faux

sed etiam propter tres domos scholasque in gremium ordinis receptas. Nuperrime vero quantam putas Scholarum Piarum fuisse laetitiam, cum fundata nova domus Theresiopolitana,¹⁹ bonum omen futurorum saeculorum, ea quae praeteriere, suo quodam sacro sigillo obsignavit!

O antiquam domum Podolinensem! Quisnam tibi praedixerit fore, ut post trecentos annos 14 gymnasia, una schola media pro commerciis cum septem convictibus et sex milibus alumnorum te sequerentur fundatam, tui recordarentur, tibi benedicerent.²⁰

His auspiciis et progressibus factum est, ut Scholae Piae Hungaricae ad haec, quae nunc aguntur, sollemnia pervenirent trisaecularia. Qua occasione praeteritorum piã veneratione et humili superbiã recordatae²¹ praesentia temporum officia forti et qua fieri potest sapientissimo exsequuntur animo, vigilique curã iam totae²¹ ex futuro pendentes supplicibus saeculorum Dominum rogant genibus, ut «bona iam peractis iugant fata». (Hor. Carm. saec.)

Georgius Santha Sch. P.

Lu. I. Kossuth inter discipulos Scholarum Piarum asciscitur (Pictura Emanuelis Petra-ovszky in refectorio Sátoraljaújhelyensi)

¹⁹ in urbe Szabadka ²⁰ Scholae Piae gymnasia habent: Budapestini, Szegedini, Debrecini, Theresiopolitani (Szabadka), Agopoli (Kecskemét), Claudiopolitani (Kolozsvár), Vesprimii, Vacii, Canisiae, Magno-Carolini, Sigethini et in oppidis Tata, Sátoraljaújhely, Mosonmagyaróvár, scholam mediam vero pro commerciis Debrecini. ²¹ subiectum: Scholae Piae

Theoprobus post vitam dissolutam ad Deum conversus monasterium intrat. (2)

Narrationis Fridetzkyanae. quae «Roma aeterna» inscribitur (vi'e recensionem libri pag 71: m. Maii) extrema particula. In Latinum convertit Carolus Acs Bp.

Campanella¹⁴ aedis ad Vesperam tinnivit.¹⁵ Benedictus agnum amplexus amissum ad aedem duxit. Inter columnas, per quarum ordinem modo pagani¹⁶ veteres Romae deos adoratum ventitabant, nunc multo alius ordo Theoprobo spectante in aedem ingressus est. Elingues,¹⁷ nigrae species¹⁸ virorum, qui manibus compressis capitibus demissis duplici ordine per porticum in aedem euntes ante Deum in genua procubuerunt. Veluti caterva nigrorum corvorum, qui horridam septemtrionalem brumam¹⁹ fugientes in regionibus australibus in nigris catervis in nivem se demittunt, sic monachi

aedis album lapidem complent, sed cum corvi cum clangore²⁰ et clamore circumvolitant, monachorum ordo mutus, taciturnus in pavimento²¹ genibus subnixus est.

Benedictus abbas vix inter monachorum ordinem ad altare processerat et organum²² intonuerat, cum uterque ordo subito emicanti clamore surrexit. Virorum senum vultus dolore et cruciatu, quo se ipsi affecerunt, vieti²³ et duri, in quibus hodierni diei labor et languor emittit, et vultus iuvenum pleno sanguine rubentes, in quibus ardor animi et iubilatio²⁴ coram Deo refulserunt, hic inter ordines commixti sunt. Cantus, velut procellosi fluctus, ad expugnandam Dei misericordiam coelum verberavit. Theoprobo ordines circumspectanti obiectus est illius temporis, cum res Romanae maxime florerent, senatus cum gravissima maiestate, qualis quondam Pyrrho senatum cum regum coetu²⁵ comparanti visus erat, atque astitit ei Camillus cum vultu sereno et tranquillo, qui urbem Romam rebus misere afflictis ex ima vastitate exererat.

Finis sequetur.

¹⁴ kisharang = Glöckchen = clochette ¹⁵ csilingelt = bimmelte = tinter ¹⁶ pogányok = Heiden = païens ¹⁷ hangtalan = 'autlos = muet ¹⁸ alakok = Gestalten = extérieur ¹⁹ tél = Winter = hiver ²⁰ károgás = Gekreisch = bruit éclatant ²¹ kövezet = Estrich = pavé ²² orgona = Orgel = orgue ²³ ványadt = schlaff = flétri ²⁴ ujjongás = Jauchzen = jubilation ²⁵ gyülekezet = Versammlung = assemblée ²⁶ pusztítás = Zerstörung = ravage

De constantia Demosthenis.

Demosthenes nondum octo annos natus erat, cum parentes eius mortui sunt. Demosthenem igitur tutores educabant perfidi, qui paternam hereditatem pupilli¹ dissipaverunt. Tutores accusati nunquam condemnati sunt, quia Demosthenes causam suam apud iudices defendere non poterat: ineptissime² enim dicebat.

Quondam Callistratum, summum oratorem, dicere audivit. Tum constituit orator optimus fieri. Diligentissime discebat: in philosophia Platone, in rhetorica Isaao utebatur magistris. Sed experimenta eius oratoria ad³ irritum³ ceciderunt: ab omnibus, qui eum audiebant, irrisus est. Postremo cum quodam actore⁴ amicitiam iunxit. Ab eo multa exempla accepit artificiose dicendi. Nunc ingenti constantiã aggressus est sua vitia in dicendo exuere. Saepè in litore sedebat, ut voce suã fluctuum murmura superaret. Montem ascendebat orationem decimans, ut spiritus longiores ducere posset. In ore lapillos ponebat eoque modo perspicue⁵ loqui studebat. Ante speculum⁶ stans se in aptis motibus corporis exercebat.

Sic constanti animo paulatim orator celeberrimus evasit, qui orationibus, quae dicuntur Philippicae, habitis claritudine rhetores omnium temporum praecellebat.

Arnoldus Pányi (Cassovia).

¹ gyámfiú = Mündel = pupille ² ügyetlenül = ungeschickt = maladroitement ³ kudarcot vall = misslingen = ne réussit pas ⁴ színész = Schauspieler = acteur ⁵ értethetően = deutlich = clairement ⁶ tükör = Spiegel = miroir

De speculatoribus. (2)

Narratiunculæ temporis aptae. Convertit: *J. Guelmino* Bp.

2. Quomodo Schulmeister acta¹ militaria secreta ad Napoleonem pertulerit. Napoleon I Imperator plurimos speculatores habuit, quibus cooperantibus² — ut ipse saepe confitebatur — optimum eventum³ rerum³ habuit.

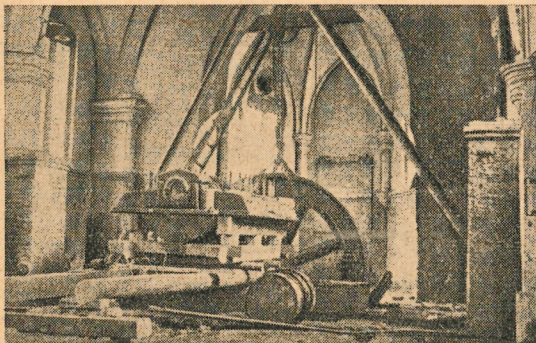
Clarissimus speculorum illius temporis Schulmeister habebatur, qui propter mandata optime perfecta⁴ nomine Speculator grandis nominatus est. Merito nominabatur, quia saepissime introiit non solum urbes hostiles, sed etiam officia,⁵ immo et castra quoque militaria. Ne autem cognosceretur, persecutoresque latere posset, speciem semper mutavit. Nam modo ut monachus⁶ pius, modo rusticus imbecillus⁷ apparuit et ita lineamenta⁸ oris⁸ formare et adulterare⁹ sciebat, ut ne ab amicis quidem cognosceretur. Hac praeditus arte in castra hostilia ita irrepsit¹⁰, ut nemo suspicaretur¹¹, quis esset.

Amicum fidissimum caniculum¹² habuit. Aliquando veste sacerdotali indutus cum hoc caniculo castra hostium introiit, ut inde cum quibusdam actis militaribus secretis ad Napoleonem rediret. Optime autem sciebat quemcunque ex castris exeuntem excuti.¹³ Secum tulit igitur pellem quoque caninam et actis illis iam potitus, pellem cani suo induit ita, ut illa pellis huius canis esse videretur, et domum iturus acta intra pellem indutam abdidit. Et quia nemo etiam hanc bestiolam perscrutandam esse censuit, fraus optime evenit et literae ad Napoleonem pervenerunt.

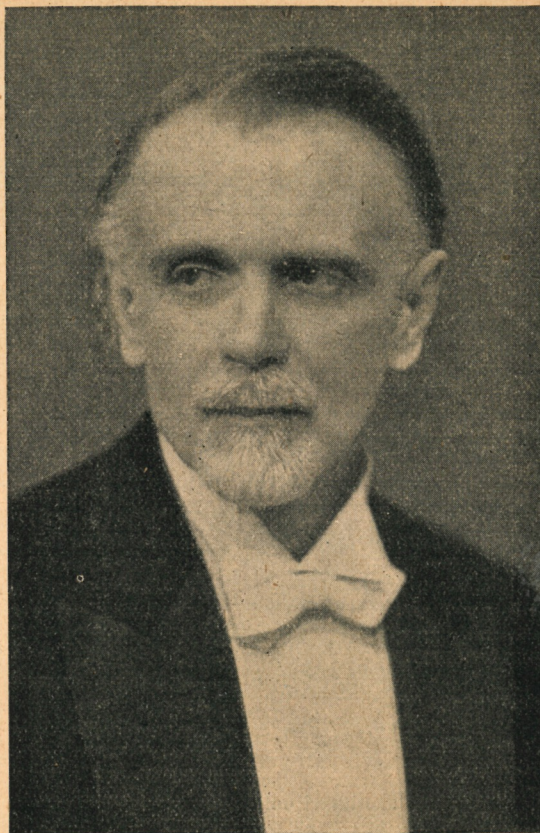
¹ okmányok = Urkunden = documents ² együtt működni = mitarbeiten = collaborer ³ siker = Erfolg = succès ⁴ elintéz = ausrichten = s'acquitter ⁵ hivatal = Amt = office ⁶ szerzetes = Mönch = moine ⁷ félkegyelmű = geistig schwach = imbecile ⁸ arcvonás = Gesichtszug = trait de visage ⁹ meghamisít = fälschen = falsifier ¹⁰ becsúszik = sich einschleichen = se glisser ¹¹ gyanít = ahnen = soupçonner ¹² kis kutya = Hündchen = petit chien ¹³ megmotoz = durchsuchen = fouiller

Nuntii recentissimi.

De Zoltano Kodály sexagenario.¹ Dies natalis 60-us auctoris musici Hungariae notissimi, Zoltani Kodály nuper celebratus est. Zoltanus Kodály Aegopoli² natus studiis mediae scholae absolutis

Templum in Russia, in quo centrum electricum collocatum est. Bolevistae enim athei sunt.

Zoltanus Kodály

diploma magistri gymn. et philosophiae doctoris adeptus est. Mox in Academia Artis Musicae disciplinam³ modos³ faciendi³ condidit. Una cum Adalberto Bartók, et ipso modorum artifice, Academiae Scientiarum Hungaricae iussu optima carminum popularium Hungaricorum phonographo modisque mandavit atque etiam in libro edidit. Pluribus praeterea dissertationibus indagations⁴ suas de cultura populari Hungarica pertractavit. Perdiu etiam in Academia Artis Musicae tirones modos facere docebat, et sic multi hodiernorum musicorum a Zoltano Kodály eruditi sunt. Inter officia multiplicia Zoltanus Kodály etiam operibus musicis auditu iucundissimis componendis vacavit. Duo opera eius scenica nota sunt: «Inter quasilla⁵ Sicularum,⁶» praeterea Ionnes Hány. Symphoniae notissimae ab ipso compositae sunt «Psalmus Hungaricus» (Latina est inscriptio), et Hymnus⁷ Ambrosianus⁷ ab Arce Buda nuncupatus, quae etiam extra Hungariam magno applausu ab auditoribus accipiuntur. Artifex musicus noster toto orbe terrarum notus «grande mortalis aevi spatium»⁸ perficiens iure meritoque gratulationibus totius Hungariae ambitus est. Ad multos annos!

A. Weber disc. Sch. P. Bp.

¹ sexaginta annos nato ² vulgo: Kecskemét ³ zene-szerzés = Komposition = composition ⁴ kutatás = Forschung = recherche ⁵ a fonóban = in der Spinnstube = cercle de fileuses ⁶ széky = Szekler = Sicule ⁷ vulgo: Te Deum ⁸ Tacitus Agricola c. III

Pictura minor medii aevi «miniatur» nominata res gestas
S-i Ladislav regis ante oculos ponens.

De Colombo (1492—1942). Ante 450 annos, a. d. IV. Idus Octobres, conspexit unus ex nautis Columbi terram iam cupidissime expectatam. Nauta ceteros statim certiores fecit de nuntio laeto clamans: «Terra!... Terra!!!» Hoc erat idem momentum, quo Columbus Americam repperit.

Sub¹ luce Columbus appellit² et terram in nomine regis Hispaniae occupat. Mox insulae hoc nomen dat: San Salvador.³ Terra non magna, una erat ex insulis Bahama. Sed non Columbus primus repperit Americam, quae iam antea reperta erat. Nautae iam temporibus Romanorum fuisse dicuntur, trans «mare magnum» transmissi. Erant et missionarii, religionem christianam propagaturi, et praedones maritimi, qui «mare magnum» pererrabant. Praeterea tabulae⁴ antiquae probant⁵ populus septemtrionalibus, praecipue Norvegis litora Canadae et Grönland non ignota fuisse.

Quae cum ita sint, nonnulli libenter privant Columbum gloria repertori debita.⁶ Attamen repertor Americae Columbus est. Non est dubium, quin iam multi ante Columbum in America aut forte, aut consulto, pervenerint, quo ipse nunquam gressus est. Sed hi non ideo adibant, quapropter Columbus, qui auxilio suae reginae, Mariae, profectus est, ut terram novam subigeret.⁷

Bela Árkosi disc. Cisterc. Bp.

Annus 750-us canonizationis³ Ladislav, regis Hungariae, de genere Árpáduum, hoc anno celebratus est. Et nuper in urbe Magno-Váradino, ubi ossa sancti regis in aede cathedrali ab ipso condita quiescunt, memoria eius «diebus Culturae» qui dicuntur mirifice renovata est. Historiae rerum

mirabilium ab eo gestarum iam rege vivente ortae sunt, quae magna ex parte ad bella paganis illata pertinent. Apud sepulcrum eius multa mirabilia evenerunt. Nomen eius apellationibus vicorum monnullorum etiam hodie repetitur ac, etsi templa munimenta que honori eius per saecula aedificata, ex quo Turcae in Hungariam irruerunt, sive ruinae seu materiae tantum fabularum remanserunt, memoria huius potentis magnique regis omnia per tempora a populo colebatur et observabatur. Sic annus quoque 700-us canonizationis eius a. d. III. Kal. Iul. 1892. splendore magnifico celebratus est. Ars et litterae, poesis moresque populi usque ad hunc diem conservant memoriam illius, qui «bello magnus, pace maior, religione maximus» nominatur.

Rob. Frankl disc. Mátyásföldiensis.

¹ tájt = gegen = vers ² kiköt = landen = aborder
³ Sanctus Salvator ⁴ térkép = Landkarte = carte géographique
⁵ hihetővé tesz = glaubhaft machen = prouver
⁶ megillető = gebührend = qui lui est dû ⁷ meghódít = unterjochen = conquérir
⁸ szenttéavatás = Heiligsprechung = canonisation

Civitas fidelissima haud mediocrem diem festum egit: inaugurata est Aedes Culturae Hungaricae. Aedificium antea locus conventiculorum erat. Sollemnitatibus trium dierum etiam Iosephus Varga dr. et Stephanus Antal dr. ministri interfuerunt. Eo triduo omnes scholae Scarabantiae partes agebant dictionibus, fabulis, saltationibus, canticis. Speramus hanc domum sedem perpetuam culturae nostrae fore.

Clara Komlós disc. Ursulani Scarab.

Lad. Mécs: Symphonia Hungarica.

1. Sicut flumen in medio aestu maris calefactum alicunde abii luce et radiis solis actum, rigorem septemtrionis australibus mollit somnis, et calore alti amnis mire floret tellus omnis:
2. Sic abiit fluctu maris populorum gens Hungara imbri calefacta Dei osculorum, pulchra, clara, solis ortu ad occasum cum venit ad Danuvium, viros fortes inspiratos sanctos tulit millennium.
3. Fabulose inspirantur Árpáduum saecula tria, forsán primi Christiani senserunt tam heroica, quando Jesus manu data et accepta adimplevit lucem fidei, et nondum vox caelestis obsolevit.
4. Árpáduum tria saecula! Iuvat corde admirari, verbo, oculis plorare — sed non licet hic morari: Andreas, ultimus ramus etsi fractus est Árpadi, Gens vivit et sic oscula Dei mundo possunt tradi.
5. Hungara sors adhuc fervet fluctu maris populorum, et qua sonat per tempora, crescunt affatim virorum clari vates, artifices, fortes, sancti, doctae mentes historiam Europaeam decorantes et canentes.

Convertit: J. Wagner

Nuntii bellici. Quia duces Francorum Darlan et alii Americanis Britannisque in Algeria Mauretaniaque non resistunt, immo foedere cum iis facto se esse veros defensores Galliae dicunt, Itali Germanique totam oram maritimam meridionalem Galliae occupaverunt, et copiis in regnum Tunitanum transvectis Americanos adhuc impedire potuerunt, quominus longius procederent. Quare Churchill primus ex ministris Britanniae irā incensus impetu pyrobolorum¹ continuo Italos cogere vult, ut pacem petant. Pervastatae urbes, ruinae templorum et aliorum aedificiorum cum antiquitate, tum etiam arte et pretio affectionis sanctorum Summum² quoque Pontificem³ contristaverunt.

¹ bomba = Bomba = bombe ² Papam

Lectoribus sociis amicisque nostris pro temporibus periculosissimis dies festos Christi nati felices et faustos, deinde novum annum beatum et paciferum, hoc exeunti anno 1942-o quietiorem, precamur.

Quomodo Rogerius nativitatem Christi¹ celebravit. Anno 1241-o Tartarici regnum Hungariae devastaverunt. In regione devastata quinque viri errabant. Solae domus accensae in nocte lucebant. Pater Rogerius cum quattuor comitibus inter ruinas caute ibat, dum in valle reducta² Hungaros invenerunt, qui festum Christi celebrare parantes Rogerium sociosque magno cum gaudio salutarunt. Antrum foliis pineis ornatum erat. In medio antro stabulum parvum stabat. Homines de ligno candido praesaepe³ sculpebant, et feno⁴ complentes Christum parvum imposuerunt. Jesus vultum roseum, oculos caeruleos, capillum pullum⁵ habebat et brachia tendens hominibus subridebat. Hungari ab Rogerio petiverunt, ut caerimoniā sollemni sacra faceret. Rogerius verbis commotis homines miserrimos ad concordiam adhortans his verbis consolatus est: «Deus, patria et labor.»

Agnes Salamon disc. Angelani Bp.

¹ Karácsony = Weihnachten = Noel ² félreeső = entlegen = écarté ³ jászol = Krippe = crèche ⁴ széna = Heu = foin ⁵ (sötét)barna = (dunkel)braun = brun (foncé)

Familia Sancta (opus pictoris ignoti Flandrensis).

Jesule miselle.

(Carmen Polonicum Jezu malusiénki)

Latine reddidit Rud. Nowowiejski (Vilnae).

Jesule miselle, Mater flens amare
Egens pannis telae, Coepit trepidare:
Fles, cum non matercula te Non voluntas mea fiat,
Molli velet pelle. Tua, Fili care!

Nam egena gemit, Sine, precor, flere:
Texta fronte demit: Nolo te dolere,
Quibus Proles involuta Sat queunt tui dolores
Foeno gelu tremitt. Meum cor torquere.

Cunaram pulvilli, Joseph, Proli dulci
Molles desunt illi: Frigus igne mulci,
In praesepe est repostum Frigidi nam Eius artus:
Caput foeno vili. Stabulumque fulci!

Ex amore puro, Illum salutemus,
Stabulo obscuro, Deum adoremus,
Ac labante vagit Infans Tam misellum paupe-
In praesepe duro. Mundo praedicemus!

Proles adoretur,
A nobis ametur!
Tanta pro humilitate
Honus Illi detur!

LECTORIBUS MINIMIS.

Inter nubila Phoebus. (locosa.)

Ex libro Francisci Mező dr. qui inscribitur¹ «Háborús adomák» convertit Iosephus Tóth dr. (Pestszentlőrinc).

1. *Hussarus et pedes.* In campo militari centuria nostra turmam² pedibus euntem praeterit. «Frater, ubi est eques tuus?» — interrogat unum ex equitibus tubicen³ centuriae irridens. «Sume speculum,⁴ in eo videbis» — respondetur.

2. *Opinio falsa.* Cenare vult succenturio⁴ superior,⁴ sed etiam in luce receptaculi⁵ obscura sentit ligulam⁶ sordidam esse. Advocat ergo militem⁷ gregarium:⁷ «Ludovice, qualis est haec ligula? Terge⁸ statim!» Gregarius: «Quaeso, porrige mihi, parvo momento tergeo», dicens in manus sumit ligulam, postea in funda⁹ bracarum⁹ suarum manum inserit, extrahit sudarium¹⁰ sordidissimum, quo statim ligulam terere coepit. «Heu, bombax,¹¹ — clamitat succenturio superior, — mente¹² captus es¹² sudario tuo

¹ címe = Titel = titre ² szakasz, csapat = Schwadron = escadron ³ trombitás = Trompeter = trompette ⁴ tükör = Spiegel = miroir ⁵ főhadnagy = Oberleutnant = lieutenant ⁶ fedezék = Unterstand = refuge, abri ⁷ kanál = Löffel = cuillère ⁸ közlegény = Gemeiner = troupier ⁹ letöröl = abwischen = essuyer ¹⁰ nadrágzseb = Hosentasche = poche du pantalon ¹¹ zsebkendő = Taschentuch = mouchoir ¹² á mennyköbe! = potztausend! = tonnerre! ¹³ megalondultál = verrückt = fou

tergens ligulam meam?» «Pro¹³ nihilo¹³ ducas¹³, domine succenturio superior, — respondet Ludovicus subridens, — ceterum cras sudarium inter lavandaria¹⁴ venit.»

3. *Utrum est pretiosius?* Miles quidam vendidit ligulam suam, non magno,¹⁵ tantum tribus cigarulis. Ante receptaculum meum facta est pactio et etiam ego audiebam. Cum iam de ea re inter eos convenit,¹⁶ egressus sum et interrogavi puerum: «Cur quidem vendidisti ligulam? Quomodo ius¹⁷ post-hac sumis?» Responsum inopinatum tuli:¹⁸ «Vendidi, domine succenturio, quia non habebam cigarulum. Edere etiam sine ligula possum, sed cigarulo frui non possum sine cigarulo!»

4. *Collegae.* Succenturio superior legionis nostrae elegantissimus nonnullos menses Posonii subsidiarius¹⁹ agebat. Ut vestiarius²⁰ suppleret, sartorem²¹ iussit²² sibi bracas pulcherrimas facere.²² Vestimentum summo artificio factum vespere apportavit opifex, quod mane apparuit haudquaquam aptum esse. Forte meridie via principali sartor et succenturio superior conveniunt, qui iam e longinquo hilariter salutat sartorem: «Salve, domine collega!» — «Si mihi sciscitari licet, quomodo sim ego collega tuus, domine?» — rogat sartor demissus²³ et stupens. Quia nec tu calles²⁴ bracas facere, sicut ego!» — respondit succenturio.

¹³ sebah = machen Sie sich nichts daraus = ne vous en faites pas ¹⁴ szennyek, mosás = Wäsche = lessive ¹⁵ drágán = teuer = cher ¹⁶ megegyeztek = einig werden = convenir de ¹⁷ leves = Suppe = potage ¹⁸ accepi ¹⁹ tartalékosként = in der Reserve = en réserve ²⁰ ruhatár = Garderobe = garde robe ²¹ szabó = Schneider = tailleur ²² csináltat = machen lassen = faire faire ²³ szerényen = bescheiden = modeste ²⁴ scis

1. Magister explicat, quomodo Deus omnipotens suis creaturis invalidis caveat.¹ Enumerat exempli causa: homines caeci² sunt excellentes auditu, surdi³ acri videndi sensu sunt, etc. Adhortatur discipulos, ut alia quoque exempla dicant. Unus ex discipulis dicit: Homini, qui alterum pedem breviorē habet, alter pes longior est.

2. Magister explicat: in Luna quinquies decies milia hominum habitant. Discipulus stultus ridens exclamat: Quam conferta⁴ ibi turba⁴ esse debet tempore lunae dimidiatae!

3. Puer piger patri queritur⁵ se a magistro semper vexari, ideo nolle in scholam ire. Pater intellegit querimoniam filii et pueri consolandi causa cum eo ambulatum it. Occurrit iis magister et mirans quaerit: «Cur non fuisti hodie in schola?» — Puer queribundā voce dicit patri «Vides-ne, nunc quoque vexat me!» *Dasia Szijjas* disc. Angelani B.

¹ gondoskodik = sorgen = avoir soin de ² vak = blind = aveugle ³ süket = taub = sourd ⁴ tolongás = Gedränge = bousculade ⁵ elpanaszolja = sich beklagen = se plaindre ⁶ vigasztalása végett = um zu trösten = pour consoler

Imperator macer et monachus pinguis. (2)

— Ea de causa desperare potuisti? — interrogat peregrinator. — Nunquam malum maius te attigerit! Nunc ibo ad imperatorem, respondebo ad interrogata, sed togam tuam cucullatam¹² da mihi! — Vestimentis statim commutatis, peregrinator in

domum regiam abiit et extemplo ad imperatorem ductus est. «Indecorum esse cogitabam imperatorem remorari, — inquit peregrinator — adveni igitur responsurus.»

— Audacissimus es, monache — inquit ille — sed si iam advenisti, audiam, quid respondeas ad primum interrogatum?

— Undetriginta nummis¹³ argenti¹³ te vendam, — respondit peregrinator — quamquam tu magni pretii es, tamen minus pretiosus es, quam Dominus noster, Jesus Christus, qui triginta argenti signatis venditus est.

— Hoc responsum non est malum, sed quid respondes ad secundum interrogatum?

— Si terram equo celerrimo circumvehi cupis, maiestas, sole oriente profectus, semperque cum sole iens, tu quoque ipse 24 horis terram circummibis.

Imperator id quoque probat. Bonum est, — putavit — sed quid tertio dices?

— Tu, Maiestas, cum mecum confabularis,¹⁴ valde erras. Tu enim me illum monachum pinguem esse censes, ego autem peregrinator sum, cui monachus calamitatem suam enarravi. Vestimentis commutatis ego equidem ad interrogata responsurus in regiam veni. En, hic sum, Domine Serenissime, exspectoque iudicium tuum.

Imperator valde mirabatur. Tum sapientiā peregrinatoris intellectā homini aliquid donare decrevit.

— Quid tibi cupis praemium maximae tuae collertia?¹⁵

«Id unum te rogo, da veniam huic misello monacho.» Imperator, quamquam non libenter, vitam monacho condonavit, neque postea homines pingues in regno suo vexavit.

Angela Komlós disc. Ursulani (Scarabantiae).

¹² csuklyás = mit Kapuze = encapuchonné¹ ¹³ ezüst pénz = Silbermünze = monnaie d'argent ¹⁴ cseveg = plaudern = causer ¹⁵ találékonyás = Schlagfertigkeit = présence d'esprit.

C. Kisfaludy: Pulchra terra patria...

*Pulchra terra patria, te
Denuo conspiciamne?
Qua consisto, quoque meo,
Ubicunque te video.*

*Avem, si qua volat ad me,
Rogo, domus vigeatne,
Rogo nubesque errantes,
Rogo ventos susurrantes.*

*Non leniunt cordis morbum,
Relinquant me tristem orbem,
Tristi corde orbis sum, o!
Ut planta in saxo summo.*

*Ubi natus sum, tu, casa,
Heu, quam procul abes, cara
Proiectus sum, ut folium
Turbinis est ludibrium.*

Vertit Rob. Frankl disc. Mátyásföldinensis.

LECTORIBUS MAIORIBUS

Librorum recensio.

Kardos Tibor. A magyarság antik hagyományai (Graecae et Romanae antiquitatis in Hungaria memoria et momenta) Budapest, Parthenon. Franklin-Társulat 1942. Pag. 93. Pret. 3.20 P. — Tiberius Kardos, renatarum litterarum in Hungaria studiosissimus ac peritissimus investigator hoc libello memoriam et vestigia Graecae Latinaeque antiquitatis per saecula historiae nostrae persequens luculente et evidenter edisserit, quae ratio inter quamvis perfectam, absolutam, terminatam, attamen post mortem quoque vigentem et nationem recentem et novellam intercedat, quomodoque antiquitatis Graecae et Latinae ingenio ac mente Hungarorum cultura egerminare, increscere suique sibi conscia fieri inceperit et qua ratione Hungari antiquitatem Graecam et Latinam suae assimilaverint atque — id quod Tib. Kardos usquequaque praedicavit — animum Romanum et Hungaricum inter se germanitatis nexu coniunctum esse neque litteris Latinis Hungaricarum indolem esse obliteratam vel etiam deletam, immo virtutes, quae iis innatae essent, evolutas et explicatas esse liquido confirmat. Iam vero historiae nostrae quattuor aetates percensens exponit primam earum viros clericos id est litteratos hereditatem in Pannonia et Dacia relictam adisse, temporibus deinceps secutis poetas et viros doctos ex litterarum Latinarum Graecarumque fonte ad opera sua condenda spiritum hausisse, aetate vero, quae renatas litteras subsequeretur, litteras Hungaricas Latine scriptas mentem redolere Hungaricam et ingenio Hungarorum esse accommodatas; temporibus denique renovati sermonis Hungarici cum lingua Hungarica paene mortua revixisset, eruditionem Latinam in orbem angustiore quidem coartatam, sed litteris Graecis esse ditatam. Inter huius libelli multos et floridissimos locos is mihi imprimis aridet, quo in poesi Vörösmartyana spiritus antiquus spirare demonstratur. Extremis libelli paginis, uberrimus librorum, quibus scriptor usus est, index est adiectus. Opusculo hoc cuius vivida et iucunda oratione legentes devinciuntur, legendo multos litterarum amatores allectum et delentum iri haud dubie speramus.

Car. Ács Bp.

Per lo studio e l'uso del latino. Bollettino internazionale Anno IV. N. 1. Roma. Pag. 1—52. Summarium huius ephemeridis sumptibus *Instituti Regii Studiorum Romanorum* editae: *Dalmasso*: Multa renascentur. — *Previale*: Latinum in scholis Protectoratus Bohemici. — *Serov*: Latinum in Bulgaria. — *Gigli*: De nova editione Lexici Forcelliniani. — *Conventus Centrum Nationale* latinitatis didacticum constituendi causa. — *Relatio de Dictionario latino mediae aetatis*. — *Relatio de eventu certaminis poetici latini «Ruspantini»*. — *Ferretti*: Latinitas lingua viva. — *Fiat latinitas lingua diplomatica*. — *Lingua latina peregrinationem promovens*. — *Omnibus latinitatis amicis hanc ephemeridem perimpense commendamus.*

Juvenes. Haud pauci vestrum brevi tempore in tractatorio (tabulario, computatorio) munere fungentur. Ruri commorantes multum utilitatis percipiunt ex habendis *exercitationibus scribendi in machina*, quarum ope quivis celeriter ac faciliter nec non perfecte modum *Scribendi* (ad regulam et normam!) *In Machina* — domi discere potest... Has *exercitationes* composuit Bela Iosephus *Galambo* (Budapestini), cujus gyrus aerarii comparsonum postalis: 46231. Per solvendum 1.— P postulari possunt *exercitationes*: Hungaricae. — Per solvendum vero 2.— P: Hungarice—Germanice.

AENIGMATA.

Solutiones aenigmatum numeri II (m. Oct.): S, es, res, ires, vires. — 2. Apor, pace, octo, reor. — 3. Canis, ages, nec, is, s. — 4. Coriolanus. — 5. Ora, Veni. Inter. Dum. Ira. Urbi. Sic. = Ovidius. — 6. Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit.

7. *Insula Budensis tumulum hunc post plurima rerum
Facta dat et divae virginis aede legit.*

*Felix est hosti, qui damna accepta rependit,
Pro patria et tutor cuncta pericla subit.*

8. Ora. Vir. Improbi. De mortuis. Inter arma. Unus Si vis. Nemo. Alea. Si tacuisses. Operam = Ovidius Naso. — 9. *Ad libram*: 1. Ordo est anima rerum. 8. Reor. 9. Sevi. 10. Agmen. 11. Nam. 12. Enim. 13. Aura. 14. Tonus. 16. Ser. 17. Osci. 19. Ac. 21. Arbor. 23. Bocuca. 24. Ora. 25. Assum. *Ad perpendicularum*: 1. Ora et labora. 2. Regno. 3. Domino. 4. Oremus. 5. SS. 6. Tenus. 7. Avare. 15. Scala. 18. Iras. 20. Cor. — 10. Ab urbe condita libri CXL. — 11. A-dama-s. — 12. 1. Ingrate. 2. Irascor. 3. Atropos.

Aenigmata recte dissolverent ex 33 scholis 237 discipuli. Praemium ab Societate Mag. Cath. Med. Sch. donatum sorte obvenit: *Guilermo Sándly* et *Gabrieli Reinitz* (Berzsenyianum: ex 71 discipulis), *Viola Volkman* (Angelanum: 30), *Petro Horn* (Eötvösianum: 16), *Evae Brámer* (Veresianum: 10 d.), *Iulio Válay* (gymn. Cisterc.: 9), *Edithae Szentgyörgyváry* (Sophanum: 5), *Stephano Feuer* (Toldyanum: 2), *Dionysio Wellisch* (Sch. Pia: 2), *classi VI-ae* (Margaretheum), *Claudio Tirczka Budapestinensibus*, *Elisabethae Bagossy* (M.-Varadinensi (thygatrogymn. conf. Helv.: 14); *Ioanni Öze Szentesiensi* (12); *Irenae Rákóczi Mezőturiensi* (8); *Francisco Jobban Gyönkiensi*; *Crae Pia Scarabantinae* (Ursulanum: 6); *Nicolao Csics Szegedinensi* (Klauzalianum: 5); *Stephano Tircsi* (Quinqueecclesiensi (gymn. Cisterc.: 4); *Ernesto Keller Dombovariensi* (2); *Ioanni Györy Agriensi* (gymn. Cisterc.: 2); *Stephano Hermann Alba-Regiensi* (Yblianum: 2); *Roberto Frankl Mátyásföldiensi*, *Friderico Kreiner* M.-Canissano, *Mariae Böhm Zalaegerszegiensi*. Fortuna non favit discipulis Budapestinensibus (gymn. IPEA, Ladislainum, Elisabetheum) Gyöngyösiensibus, Jászberényiensibus (2), Kispistiensibus, Claudiopolitanis, Makonensibus, Papaensibus (15), Pestszentlőrinciensibus.

1. Quadratum magicum.

	1	2	3	4	
1					A A A C 1. Cognomen Ovidii.
2					N O O S 2. Instrumentum suendi.
3					S S S S 3. Pronomen possessivum.
4					S U U U 4. Partes corporis durissimae.

Ioannes Bak disc. Berzsenyiani Bp.

2. Pyramis.

1	Consonans.
2 1	Pars vultus.
3 2 1	Pronomen personale.
4 3 2 1	Patres parentum.
5 4 3 2 1	Diligentes, industrios.
6 5 4 3 2 1	Laboriosos, strenuos.
7 6 5 4 3 2 1	Inertes, desidiosos.

Philippus e com. Merán disc. Piani (Pécs).

3—5. Aenigmata iocosa.

IM = iii	C mus	LL
<i>Zoltanus Gaál</i>	<i>Frid. Kreiner</i>	<i>Ervinus Rajafel</i>
disc. Maurini (Pápa)	disc. Sch. Piarum	disc. Unit. gym.
	(Nagykanizsa.)	(Kolozsvár.)

6. Numerus sororum et fratrum.

Puer interrogatus, quot sorores habeat, respondet : «Tot sorores habeo, quot fratres.» Soror autem interrogata, quot fratres habeat, respondet : «Fratrum alterum tantum habeo, quantum sororum.» Quot igitur erant sorores et fratres? *Elemerus Kontor* disc. Astricini (Sopron).

7. Ex sententiis.

- domus, magna quies.
- et altera pars.
- faciunt idem, saepe non est idem.
- feceris, ita metes.
- ad astra.

Expletis his sententiis litterae initiales flumen Romanum indicant.

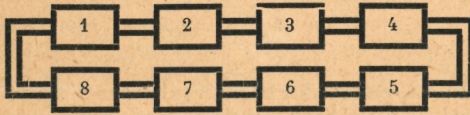
Aladarus Gajáry disc. Mariani (Csikszereda).

8. Numeris.

- 1, 2, 10, 4, 13 Nascor, originem duco.
 - 11, 8, 7, 14, 15 Alter parentum.
 - 17, 12, 9, 5 Sole oriente, multo ante meridiem.
 - 7, 14, 2, 11, 10, 9, 16, 6 Finis, limes.
 - 6, 14, 3 Coniunctio adversativa.
 - 10, 5, 16, 16, 6 Nomen Christi.
- Litterae 1—17 proverbium notum dant.

Andreas Lichtmann disc. gymn. Hebr. (Debrecen)

9. In modum catenae.

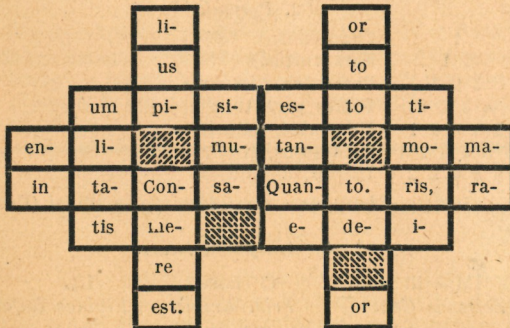

Has syllabas connectamus :
«ta, tor, men, pis, sa, por, cis, cus»,
ut binis fiant nomina,
quae possit haec sententia :

- 1—2. Hic solemus res ponere.
- 2—3. Haec vox solet coniungere.
- 3—4. Cenam de hac comedimus.
- 4—5. Hunc ut patrem sic colimus.
- 5—6. Hunc senis tu fatigatus.
- 6—7. Datur nobis ab hoc lardus.
- 7—8. Qui videt hoc telum, cavet.
- 8—9. Has bestias mare habet.

Ernestus Hidvégi disc. gymn. conf. Helv. Bp.

10—11. Ad saltum equulei.

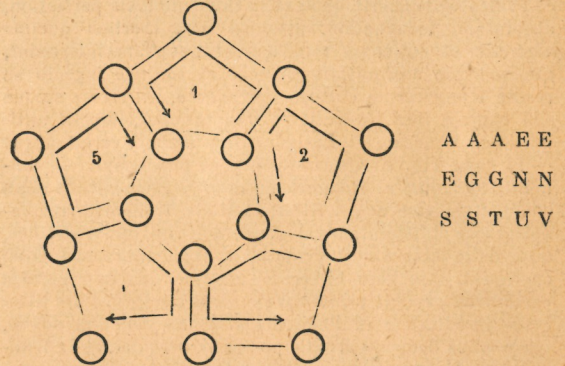
Maria Házy disc. Ursulani (Sopron).

12. Acrostichum.

. alum	. ana	. ivus	. aput
. sse	. xor	. ngens	. nus
. odus	. agnus	. ertius	. ullus
. stium	. ax	. vunculus	. olus
. ector	. egnum	. ipa	. gricola
. gitor	. ger	. tilis	. rgo
. vus	. tiam	. édicus	. ibi
. omulus	. emplum	. pse	. empus
. nim	. duco	. litimus	

Litterae initiales recte inventae sententiam pulchram dant.
Martha Bárdos disc. Veresiani Bp.

13. Aenigma quinquangulare.

Si in parvis circulis singulas litteras recte locaveris, in quinquangulis ordine haec indicabuntur : 1. Urbs Arcadiae. 2. Verbum salutandi. 3. Urbs Thraciae. 4. Animal timidum ex fabula Phaedri notum. 5. Caupona plebeia.

Ioannes Szendrei disc. Maconensis.

Nota. Lectoribus minimis : 1—7, mediis et maioribus 8—13. — Discipuli eiusdem scholae solutiones a magistro suo collectas in communi involucre epistolulae ad moderatorem *J. Wagner* (Budapest, XI., *Lágymányosi-utca* 20.) mittant. (Egy-egy iskola tanulói rejtvénymegfejtéseiket közös borítékban küldjék be a szerkesztőségbe.)

Certamen Corrigendi (vide pag. 10 m. Oct. prolongatur : novus terminus Calendae Ianuariae.)

Epistolia officialia.

Corrigenda numeri 3 (m. Nov.) : pag. 24 : Eva Nemes et Catharina Szécsi non Theresiani sunt discipulae, sed altera Elisabethei, altera Veresiani. — pro «cano capiti» lege : cano capite. — pro «homies» lege : homines. — *I. Szendrey*. Editio nova vocabularii hungarici — latini nondum sub pretium missa est. — Discipulae classis V-ae Angelani Bp. praenomen suum oblitae sunt indicare. Cur? — Abiturientes Papaenses, qui anno praeterito complura aenigmata solvere potuerunt, nunc bina tantum aenigmata solvendo tamen praemium accipere cupiunt. Sed quod licet lectoribus minimis, non licet maioribus. Nam Hesiodus dixit : Tés aretés hidróta theoi proparoi-then ethékan. — Salutamus novos lectores Eötvösiáni magistrumque *Iosephum Szaiber*. — Item Te, *Roberte Frankl*, laudo, qui post discessum magistri societati lectorum IUVENTUTIS praees. Sic itur ad astra. — Mense Novembri 37 magistri discipulique tot opuscula ad me miserunt, ut pondus manuscriptorum in loculis mensae meae scriptoriae iacentium 4 chilogrammata superaret. Quae cum ita sint, nescio, utrum gaudeam, an desperem ! — *Chr. Hites* et *G. Fekcs*. Salutamus vos discipulosque diligentes Iuventutis amantes. Valet !